

Latvijas Nacionālās bibliotēkas

Literatūras ceļvedis

L N B

LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

Decembris

Nr. 8/2022

ISSN 2592-8392

Literatūras ceļvedis

Aizvadītā gada noslēdzošā “Literatūras ceļveža” numura ievadpārdomas šoreiz rosinājusi Gunta Bereļa jaunā grāmata “...rakstīt...”. Lai gan grāmata kopumā adresēta tiem, kuri apsver domu saistīt savu dzīvi ar nopietnu rakstudarbu, piemēram, daiļliteratūras jaunradi, tajā daudz interesantu pārdomu raisoša var saklausīt arī citi. Nevienam taču tas nešķitīs jaunums, ka rakstīšana kā domu un darbības radošas izpausmes veids nesaraucjami saistāma arī ar jebkura bibliotekāra ikdienu – neatkarīgi no mūsu konkrētajiem amata pienākumiem vai rakstīšanas paņēmienu (ar roku vai datorrakstā), un savā ziņā nav lielas atšķirības starp nelielu informatīvu ziņu pie iestādes durvīm, uzrunājošu un atraktīvu sociālo tīklu publikāciju vai apjomīgu poligrāfiski izdotu vai tīmeklī publicētu profesionālu rakstu. Gadu gaitā strādājot ar dažāda satura un apjoma bibliotēku nozares tekstiem, ik pa laikam esam domājuši līdzīgā virzienā kā grāmatas autors – rakstnieks, publicists, arī prozas konsultants Berelis – kādā mērā cilvēka rakstu valoda atkarīga no dabas dota talanta, un cik to var iemācīties. Liktos jau, ka pamatā jābūt nepieciešamībai rakstīt, un filoloģiskas ievirzes cilvēkam tālākais notiek pats no sevis. Tomēr prakse pierāda, ka ir cilvēki, kuriem gan *būtu ko teikt*, tomēr teikumi un burti uz papīra *neklausas* un kopā īsti *nelīmējas*. Tāpat kā ir arī cilvēki, kuriem savu domu izdodas pārliedzinoši un skaisti paust mutiski, viņiem piemīt atjautība un ļoti netradicionāla izdoma, bet rakstos šo domu grūti vairs atpazīt. Atgriezoties pie Bereļa grāmatā paustā – visdrīzāk, *rakstīt var iemācīties, bet ne iemācīt...* Vēlreiz pārdomājot tikko minēto, nākas atgriezties pie labi zināmā secinājuma, ka dzīvē katram no mums taču ir savas pozitīvās pusēs, un neviens

nevaram būt pilnība visos mūsu izpausmju un darbošanās virzienos – piemēram, ne katram vienlīdz labi izdodas gan darbs ar klientiem, gan pasākumu vadīšana, bibliogrāfisku sarakstu sastādīšana vai senu rokrakstu pētniecība, un tas ir normāli. Runājot par tekstu veidošanu, domāju, visa pamatā jābūt tieši vēlmei dalīties ar kolēģiem savā viedoklī, ikdienas darba atklājumā vai izpētes darba rezultātā, nepaturēt uzziņāto pie sevis, turklāt dalīties visos iespējamajos veidos, tajā skaitā – rakstveidā. Tam, lai konkrētais rakstveida vēstījums būtu gramatiski perfekts, gludi lasāms un viegli uztverams, beigu beigās ir paredzēti teksta redaktori un korektori – arī viņiem ir veicami savi darba pienākumi.

Tādēļ šoreiz izmantošu brīnišķīgo atslēgvārdu “rakstīt”, lai pateiktu sirsnīgu paldies visiem rakstošajiem kolēģiem no Latvijas bibliotēkām, un protams, arī mūsu daudzajiem sadarbības partneriem citās institūcijās – paldies, ka paši izsakāt savu vēlmi vai arī piekrītiēt mūsu redakcijas uzaicinājumiem paust viedokli un ieteikt vērtīgas grāmatas “Literatūras ceļveža” slejās – savu skatījumu un vērtējumu nekad nevajag novērtēt par zemu! Un paldies arī par to, ka ar sapratni pieņemat mūsu norādes un ieteikumus satura kvalitātes pilnveidei.

Paldies, ka sadarbojaties ar mūsu izdevumu – nav būtiski, vai tas notiek jau vairākus gadus vai tikai viena atsevišķa numura ietvarā. Arī decembra numurā mūsu autoru pulkam pievienojušies vairāki jauni uzvārdi – tos pamanīsiet numura sagatavotāju sarakstā. Laikā, kad gan fiziskā telpa, gan, jo īpaši, interneta vide ir pārsātināta ar nemitīgas informācijas, tajā skaitā, jaunu grāmatu *plūdiem*, tikai visi kopā varam palīdzēt

Seko mums Inb.lv

Literatūras ceļvedis

saviem līdzcilvēkiem tajos *nenoslīkt*, toties vieglāk tikt pie kārotā un noderīgā. Turklāt ikviens, arī epizodiska rakstīšanas pieredze nāk par labu arī pašiem rakstītājiem, tādēļ – izsakiet savas domas par grāmatām, kuras jūs nav atstājušas vienaldzīgus, arī turpmāk!

Protams, iesakām ieskatīties ne vien Bereļa rakstīšanai veltītajā grāmatā; veidojot katra, arī decembra numura saturu, daudz tiek domāts, lai ikviens no tajā iekļautajiem grāmatu stāstiem daļai no jums ir īpašas uzmanības vērts.

Lai mums visiem bagāta lasīšanas pieredze arī jaunajā gadā!

Sagatavotāji

LU Humanitāro zinātņu fakultātes Baltu filoloģijas maģistra studiju programmas II kursa studentes Dārta Sīka un Betija Celitane, doktorante Madara Stāde

LNB Pakalpojumu departamenta Humanitāro un sociālo zinātņu lasītavas nozaru informācijas ekspertes Zane Rozīte un Lauma Remese

LNB Pakalpojumu departamenta Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītavas informācijas speciāliste Zane Bondare

LNB Speciālo krājumu departamenta Mākslas un mūzikas centra Mākslas lasītavas krājuma eksperte Ingrīda Peldekse

LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra statistikas datu eksperte Diāna Rudzīte, medijpratības nozares eksperts Emīls Rotgalvis, nozares speciāliste darbā ar bērniem un jauniešiem Madara Freivalde, bibliotēku nozares speciāliste Anda Saldovere, galvenā bibliotekāre Solvita Ozola

Ropažu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja Daiga Brigmane un bibliogrāfe Ieva Mūrniece

Literatūras blogere Līva Alksne

Izdevuma sastādītāja: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra bibliotēku nozares speciāliste Anda Saldovere

Korektore: LNB Attīstības departamenta Bibliotēku attīstības centra tīmekļa resursu redaktore Anna Iltnere

Maketētāja: Enija Lukumiete

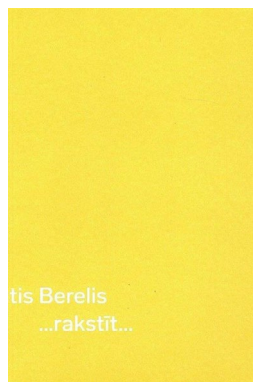
Grāmatu vērtējumos saglabāts vērtētāju individuālais stils

Seko mums lnb.lv

Berelis, Guntis. ...rakstīt...

Iesaka Dārta Sīka

Atslēgvārdi

rakstīšana; rakstīšanas pieredze; rakstītmācīšanās; teksts; autors; grāmata

<https://berelis.wordpress.com/2015/09/06/rakstigramata-par-rakstitmakslu-fragmenti/>

<https://lrl.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/guntis-berelis-par-rakstitmaks-las-padomiem-rakst-it-iemacit-no-ma.al66110/>

<https://satori.lv/book/rakst-it>

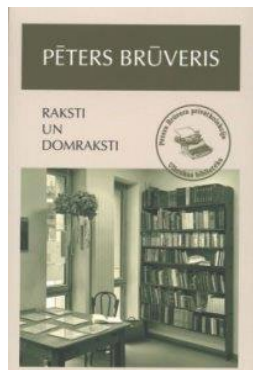
Gunta Bereļa jaunākā grāmata “...rakstīt...” būs saistoša ikvienam, kurš kaut reizi apsēdies pie baltas lapas, domājot – ko, kādā veidā, kāpēc rakstīt, un gan jau arī pārkāpis šo pasīvo līmeni, nokļūstot pašā rakstīšanas procesā. Grāmata ieinteresēs ikvienu, kuram svarīga šī otra neredzamā puse, kas atrodas aiz grāmatā glīti nodrukātā teksta. Ar tām domātas tā dēvētās literatūras rašanās aizkulises. Būdam Literārās akadēmijas Prozas meistardarbnīcu vadītājs, Rakstnieku savienības prozas konsultants, iesācēju autoru semināru “Aicinājums” lektors, Berelis ticies ar daudziem rakstītgrībētājiem, saskāries ar rakstītāju dažādajām pieredzēm. Tomēr grāmatā “...rakstīt...” atbildes autors sniedz izvairīgi, kaut nevar teikt, ka to tur nav vispār.

Kopumā Berelis oponē idejai par spēju iemācīt rakstīt (kā piemēru minot dažādus “kā uzrakstīt ģeniālu romānu” sacerējumus, tiem pretstatot autorus, kuri radījuši ko patiesām ģeniālu bez tamlīdzīgu padomu palīdzības); tajā pat laikā grāmatas autors paplašina rakstītmācīšanas un rakstītmācīšanās jēdzienu, paverot ceļu uz paša rakstītāja prasmi un iespējām meklēt atbildes individuālajā rakstīšanas pieredzē. Simpātiski, ka rakstnieks dalās personīgā radošo procesu problemātikā un atziņās, kuras veidojušās empīriskā rakstīšanas notikumā (rakstīti gan stāsti un romāni, gan esejas un publicistika). Šādā veidā ar jaunās grāmatas lasītāju netiek runāts no autora pjedestāla, bet atrodoties *tepat blakus*, darbojoties līdzīgos procesos. Nenotiek spēlēšanās ar netveramo radošumu vai talanta glorificēšana, savukārt dalījums nodaļās strukturē un konkrētā ideju virzību. Literatūrteorētiskais un literatūrvēsturiskais materiāls grāmatā darbojas kā fons. Tas ieskicēts kā neatraujama pieredzes sastāvdaļa, uzsverot valodas, vārda un autora mijiedarbības nozīmi.

Grāmatas esejskā pārdomu forma nedaudz atgādina psihoterapijas seansu, kura laikā terapeits (šeit – autors) uzdod dažādus uz pārdomām vedinošus jautājumus, piemēram: kāpēc *nerakstās*, un vai tas ir slikti? Kāpēc ir bail, un vai no bailēm jāizvairās? Vai tevī mīt profesionālis, un kas tas vispār par zvēru? Riebums un mīlestība pret savu tekstu – ko no tā var iegūt vai zaudēt? Un visbeidzot – varbūt nemaz nerakstīt? Tomēr pārlieku relaksēties *uz kušetes* autors neļauj, un visdrīzāk daudzi no mums vēl un vēlreiz atgriezīsies šajos dzeltenajos grāmatas vākos, jo terapijas (lasīt: rakstīšanas) rezultāts nereti sajūtams vien ilgtermiņā.

Pēters Brūveris: raksti un domraksti.

Iesaka Daiga Brigmane un Ieva Mūrniece

Atslēgvārdi

latviešu dzejnieki; biogrāfijas; latviešu bērnu dzeja

Iesaistoties vidusskolēniem, bibliotekāriem un pētniekiem, tapis rakstu krājums "Pēters Brūveris: raksti un domraksti", kurš atspoguļo Pētera Brūvera (1957–2011) daudzveidīgo radošo daiļradi un tās vietu latviešu literatūrā. Izdevums aizsākas ar sastādītājas ievadvārdiem un tsām ziņām par godināmo personu, kā arī par katra izdevuma veidotāju pētniecisko ieguldījumu grāmatas tapšanā. Par bibliotēkas darbību un lomu dzejnieka atstātā mantojuma atklāšanā, glabāšanā un pieejamībā rakstā "Pētera Brūvera literārais mantojums: Ulbrokas bibliotēkas prakses piemēri pagasta kultūrtelpā" informē Ulbrokas bibliotēkas vadītāja Daiga Brigmane. Viedokli par dzejnieka personību pauž Valkas novada Centrālās bibliotēkas vecākā bibliotekāre novadpētniecības darbā Jana Čākure. Krājumā iekļauts arī Ulbrokas vidusskolas 12. klases izglītojamo skatījums uz Brūvera darbiem un personības iezīmēm. Savukārt par Brūvera tapšanu dzejdarī un viņa jaunības mēģinājumiem prozā reflektē izdevuma sastādītāja Ieva E. Kalniņa. Raksta tapšanā izmantoti Ulbrokas bibliotēkā pieejamie manuskripti. Par dzejoļiem, kuri tapuši mašīnrakstā, autore raksta: *"pirmie ļauj ieskatīties dzejoļa tapšanā un arī netapšanā, kad uzmetums tā arī palicis neizstrādāts, uzrakstītas tikai vai nu dažas rindas vai panti, vai pat tikai vārdkopas."* Šajā sadaļā minēta arī dzejnieka īpašā pieeja oranžajai – apelsīnu krāsai. Brūvera raksturojumu turpina arī Rakstniecības un mūzikas muzeja mākslas eksperts un LU Humanitāro zinātņu fakultātes pētnieks Dr. philol. Ingus Borovskis. Viņš atzīst, ka līdzās ironijai un pašironijai Brūvera dzejai piemīt arī mītiskais un simboliskais – putni, krāsas, laiks. Dr. habil. philol, LU Humanitāro zinātņu fakultātes profesore Janīna Kursīte raksta par to, ar kādiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem – balss, vārdi, skaņa – autors sazinās ar bērniem par dabas valodas paralēlēm ar bērnu valodu, šamanisma verbālo tehniku un šo līdzekļu izmantošanu tieši mazākajiem lasītājiem paredzētajā Brūvera daiļrades daļā.

Grāmatas analītisko sadaļu noslēdz mūsdienu un sirsnīga dzejnieces Ineses Zanderes vēstule par latviešu dzejnieku pieredzi lietuviešu valodas apgūvē un Viļņas ikdienu daudzus gadus atpakaļ. Izdevumā ievietotās fotogrāfijas atspoguļo dzejnieka bērnību, jaunību, brieduma gadus un saskarsmi ar citiem literātiem, kā arī Ulbrokas bibliotēkas veidoto izstādi un konferenci, kas bija veltīta Brūvera 65 gadu jubilejai. Profesionālu ieguldījumu dzejnieka bibliogrāfijas sastādīšanā snieguši Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Uzziņu un informācijas nodaļas darbinieki, izveidojot bibliogrāfijas sadaļu, kurā iekļauti Brūvera manuskripti LNB Reto grāmatu un rokrakstu lasītavas krājumā, Brūvera dzejoļu krājumi un citas grāmatas, autora krājumos iekļautā dzeja, Brūvera dzejas tulkojumi citās valodās, ciltautu autori Brūvera tulkojumā/atdzejojumā, skaņu ieraksti ar Brūvera dzeju, videoieraksti, dzejnieka dziesmu teksti nošu krājumos, kā arī periodikā pieejamo resursu uzskaitījums. Izdevuma noslēgumā iekļauti dzejnieka raksti un intervijas, tulkojumi, dzeja un atdzejojumi, kā arī raksti par Brūveri.

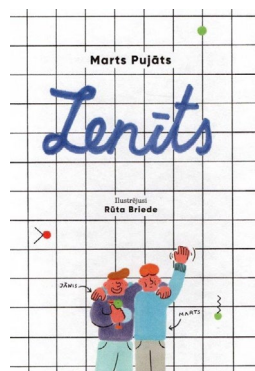
Sagatavotais rakstu krājums ir nozīmīgs papildinājums jau esošajiem Ulbrokas bibliotēkas "Pētera Brūvera lasītavas" resursiem, jo ļauj pārliecināties par autora kā radošas personības dzīves daudzpusību (dzejnieks, atdzejotājs, valodnieks, fotogrāfs, gleznotājs, literārais konsultants un redaktors). Apkaimes novadnieka – dzejnieka un atdzejotāja Brūvera – piemiņa un literārais mantojums tiek cildināti Ulbrokas bibliotēkas organizētajās ikgadējās Dzejas dienās, Bibliotekārajās talkās, kā arī daudzveidīgajos novadpētniecības resursos.

Ar Brūvera jaunā rakstu krājuma sagatavošanu Ulbrokas bibliotēka aktualizējusi vietējā literārā mantojuma rakstniecības vērtības, turklāt rosinājusi sabiedrību uz sarunām par literatūras emocionālo nozīmību. c

Pujāts, Marts. Zenīts. Dzejoļi.

Iesaka Betija Celitane

Redaktore Inese Zandere.
Rīga: Liels un mazs, 2022. 48 lpp.
ISBN 9789934574788.

Atslēgvārdi

dzeja bērniem; dzeja mūzikā

<https://www.fold.lv/2022/06/dzejolu-krajums-berniem-zenits-liels-un-mazs/>

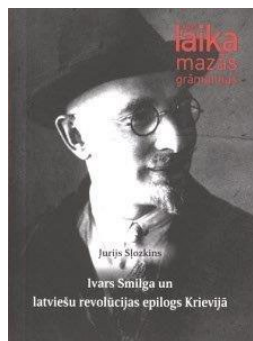
https://www.diena.lv/raksts/kd/literatura/izdots-marta-pujata-dzejas-krajums-berniem-_zenits_-14281969

<https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/29.06.2022-marta-pujata-skolas-sajutas-dzejolu-gramata-zenits.id265739>

Dzejnieka Marta Pujāta dzejoļu cikls “Zenīts” šķietami savijas ar autora atmiņām, kas savulaik piedzīvotas, mācoties Rīgas Doma kora skolā un dziedot zēnu korī. Ar dzejas tēlu palīdzību autors ataino to, kā zēnu kora puikas, lai gan ikdienā pārsvarā saistīti ar nošu pierakstiem, tāpat kā citi vienaudži domā arī dzan par to, kā lēkāt pa pierakstu klades džungļiem un pierakstīt blēņas. Grāmatā iekļautie dzejas teksti ir rotaļīgi un skanīgi, kas ne tikai muzikālā kontekstā, bet arī saturiski izskan dažādās tonalitātēs – te bēdas, te prieks, te viss labākais, ko dzīvē ieskandina draudzības viļņi. Dzejas tekstus papildina ilustratores Rūtas Briedes dzīvīgās ilustrācijas, kurās attēlots skolas gados piedzīvotais un pārdzīvotais. Grāmata ir piemērota kā pamatskolas vecuma bērniem, tā arī pieaugušajiem, kam skolas gaitas jau piemirsušās – lai atcerētos to jautrību un bezrūpību, kāda allaž valda skolas gaitēnos. Vēl interesantāku iepazīšanos ar dzejoļiem padara grāmatā nodrukātais kvadrātkods, kas aizved uz mūzikas atskaņošanas platformu *Spotify*, lai lasītājiem būtu iespēja ieklausīties muzikālās izrādes “Zenīts” skanējumā, ko sakomponējis Marta Pujāta klasesbiedrs, mūziķis Jānis Šipkēvics.

Složkins, Jurijs. Ivars Smilga un latviešu revolūcijas epilogs Krievijā.

Iesaka Zane Rozīte

Atslēgvārdi

Latviešu revolucionāri;
boļševiki; Krievijas Pilsoņu karš;
Pirmais pasaules karš; latvieši
Krievijā; Padomju Savienība;
Lielais terors; biogrāfijas

[https://www.rigaslaiks.lv/
mazas-gramatinas](https://www.rigaslaiks.lv/mazas-gramatinas)

[https://www.rigaslaiks.lv/
zurnals/sarunas/pedeja-
stacija-krastmala-19483](https://www.rigaslaiks.lv/zurnals/sarunas/pedeja-stacija-krastmala-19483)

“Nāvēīgi interesantas”, “iespējams izlasīt pāris stundās”, “kabatas formāta” – tā raksturota žurnāla “Rīgas Laiks” 2022. gadā uzsāktā grāmatu sērija – “Rīgas Laika mazās grāmatiņas”. Vienā no iepriekšējiem “Literatūras ceļveža” numuriem lasītāji jau tika iepazīstināti ar šīs sērijas izdevumu – rakstnieka Andra Kalnozola biogrāfisko stāstu “Eiropas smaržas”. Šobrīd aktuālajā grāmatu sērijā izdots arī vēsturnieka un etnologa Jurija Složkina darbs, kas veltīts vienam no savā laikā zināmākajiem un ievērojamākajiem, bet mūsdienās aizmirstajam latviešu boļševīkam un revolucionāram Ivaram Smilgam.

Pasaules līmeņa vēsturnieks Složkins, kurš jau vairākus gadus dzīvo un darbojas Latvijā, līdz šim iepazīts ar savu monumentālo darbu “*The House of Government: A Saga of the Russian Revolution*” (“Valdības nams: Krievijas revolūcijas sāga”), kurš iznāca 2017. gadā un saņēmis neskaitāmus apbalvojumus un atzinības. Grāmatas centrā ir stāsts par elitārāko dzīvokļu kompleksu Maskavā, tā saukto Valdības jeb Krastmalas namu (celts no 1927. līdz 1931. gadam) un tā pirmajām iedzīvotāju paaudzēm – vecajiem padomju revolucionāriem, režīma augsta ranga funkcionāriem un viņu ģimenēm jeb padomju eliti. Viena no galvenajām sižeta līnijām veltīta šo personu un viņu ģimeņu publiskajai un personīgajai dzīvei, savstarpējām attiecībām un likteņiem Lielajā terorā 1937.–1938. gadā. Tā dēvētās Staļina lielās tīrīšanas laikā viena trešdaļa jeb aptuveni 800 mājas iedzīvotāju viens pēc otra tika apcietināti un notiesāti. Šī iemesla dēļ nams saņēma iesauku “Iepriekšējās aizturēšanas nams”.

Viens no šī 505 dzīvokļu lielā nama zināmākajiem iedzīvotājiem bija Ivars Smilga – Ungurpils pagasta saimnieka dēls, rakstnieka Pāvila Rozīša skolasbiedrs un romāna “Valmieras puikas” tēla Ivara Kļavas prototips, kuram bija lemts kļūt par vienu no ietekmīgākajiem latviešu revolucionāriem, no Valmieras ģimnāzista izaugot par ievērojamu boļševīku revolūcijas līderi Somijā, Kara revolucionārās padomes locekli Krievijas Pilsoņu kara laikā un Sarkanās armijas galveno komisāru.

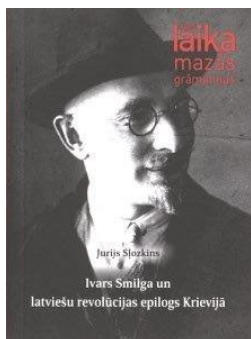
Grāmatiņā autors izseko gan svarīgākajiem Smilgas dzīves, viņu kā personību veidojošiem notikumiem, gan ideoloģisko uzskatu attīstībai, gan viņa kā revolucionāra un padomju funkcionāra izaugsmei, kā arī krišanai. Vienlaikus Složkins veidojis stāstu par Smilgu kā tikai vienu no daudziem latviešiem revolucionāriem, kuri cīnījās par proletāriešu revolūciju bija nokļuvuši boļševīku pirmajās rindās. Atgādinot par latviešu strēlnieku izšķirīgo nozīmi gan Pilsoņu kara militārajās cīņās, gan ideoloģiskajā frontē (piemēram, 1918. gadā latvieši veidoja 48 procentus no čekas personāla), autors latviešus nešaubīgi nodēvē kā vispēcīgāk radikalizēto, mobilizēto un apokaliptiski revolucionāro kopieni visā Eiropā.

Būdami pārliecināti, ka kalpo vispārējās pasaules proletariāta atbrīvošanas idejai, Smilga un citi latviešu revolucionāri Pirmajā pasaules karā un Pilsoņu karā nokļuva padomju varas priekšējās pozīcijās, tomēr pēc kara divdesmito gadu vidū pamazām sāka *izšķīst* padomju dzīvē, kur vadošā loma tika uzticēta uzticamajiem krieviem un ebrejiem, un jau trīsdesmito gadu vidū latviešus, tāpat kā tūkstošiem citus cittautiešus, iznīcināja kā opozicionārus, teroristus un nodevējus.

Složkins, Jurijs. Ivars Smilga un latviešu revolūcijas epilogs Krievijā.

Iesaka Zane Rozīte

Atslēgvārdi

Latviešu revolucionāri;
boļševiki; Krievijas Pilsoņu karš;
Pirmais pasaules karš; latvieši
Krievijā; Padomju Savienība;
Lielais terors; biogrāfijas

[https://www.rigaslaiks.lv/
mazas-gramatinas](https://www.rigaslaiks.lv/mazas-gramatinas)

[https://www.rigaslaiks.lv/
zurnals/sarunas/pedeja-
stacija-krastmala-19483](https://www.rigaslaiks.lv/zurnals/sarunas/pedeja-stacija-krastmala-19483)

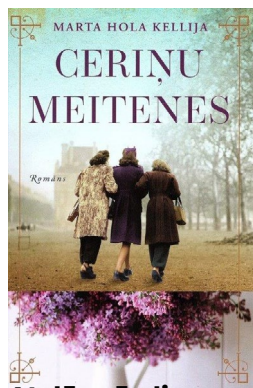
Grūti identificēt un *ielikt plauktā* Složkina vēstījuma žanru – populārzinātnisks darbs, eseja vai izklāsts, tomēr nav noliedzama autora spēja aizraut ar bagātīgu stāstījumu, kas balstīts ne tikai apjomīgās dokumentārās avotu studijās, bet arī literāro darbu izpētē (piemērs – romāns “Valmieras puikas”). Tieši ar literāro darbu palīdzību autors parāda, cik liela nozīme tiem bijusi konkrētu personību un notikumu interpretācijā un mitoloģizācijā.

Lai arī latviešu līdzdalība boļševiku režīma uzvaras gājienā un padomju valsts kaldināšanā ir vispārzināms fakts, tomēr atsevišķu personību, tajā skaitā Smilgas, izcelšana saulītē lieku reizi atgādina, cik nozīmīga bija šī latviešu loma, kā Smilgas un citu latviešu revolucionāru satriecošās, bieži vien arī traģiskās politiskās un personīgās dzīves peripetijas individuālā līmenī ietekmēja padomju režīmu kopumā.

No krievu valodas tulkojusi Māra Poļakova.
Redaktors Uldis Tīrons.
Rīga: Rīgas Laiks, 2022. 127 lpp.
ISBN 9789934880223.

Kellija, Marta Hola. Ceriņu meitenes: romāns.

Iesaka Diāna Rudzīte

Atslēgvārdi

amerikāņu romāni; Otrais pasaules karš

<https://www.mammamuntetiemi.lv/zinas/gramatas-un-zurnali/56392/cerinu-meitenes-sirsnigs-romans-par-sieviesu-speku-kara-laika>

<https://sejas.tvnet.lv/7620317/par-smagiem-vesturiskiem-notikumiem-var-rakstit-ari-riegli-cerinu-meitenes>

Grāmata izlasīta. Kad rakstu šīs piezīmes, Latvijā ir skaists ziemas rīts, bet Ukrainā turpinās karš. Kāda tam visam saistība ar šo grāmatu? Kādu laiku pēc romāna izlasīšanas ik brīdī, kad, izejot sniegā un aukstumā gribēsies *pačīkstēt*, ka viss atkal ir slikti, noteikti atcerēšos Rāvensbrikas koncentrācijas nometni un sieviešu tūkstošus, kuras tur tika spīdzinātas un nolemtas nāvei. Tādēļ šodien, sēžot siltumā un *klabinot* klaviatūru, jūtos neomulīgi, jo esmu spiesta domāt par to, ka karš turpina plosīt Ukrainu un ukraiņus. Vēsture atkārtojas, un ļaunums nebūt nav beidzies.

Pirms daudziem gadiem, kad izlasīju Agates Nesaules grāmatu "Sieviete dzintarā", pati sev solīju, ka šī ir pēdējā grāmata par kara šausmām, ko es lasu, jo pārāk smagi. Bet te nu es esmu, turot rokās "Ceriņu meitenes". Jau atkal sievietes. Grāmatas par sievietēm karā nevar būt vieglas, jo stāsta par to, kā karš iespaidojis viņu dzīves un ko viņām nācies piedzīvot – vispirms, lai izdzīvotu, un pēc kara – lai dzīvotu tālāk. Dzīvot pēc visa tā, kas pieredzēts. Daudzie pazemojumi, fiziskas un garīgas sāpes un prātam neaptverams posts. Izdzīvojušie mēģināja tikt pāri piedzīvotajai baiļu, dusmu, kauna un pāridarījuma sajūtai. Bija jāiemācās sadzīvot ar zaudējumiem, ko karš ienesa viņu ģimenēs.

Varētu šķist, ka pasaules literatūrā par kara šausmām rakstīts jau gana daudz. Izdzīvojušie dalās atmiņās un piedzīvotajā, lai tas nekad neatkārtotos. Un grāmatas turpina tapt, tāpat kā turpina izplatīties arī ļaunums. Teiciens "uzvarētājus netiesā" kādam ir bijis izdevīgs lozungs. Tādēļ runāt un atgādināt par šo tēmu nekad nebūs par daudz.

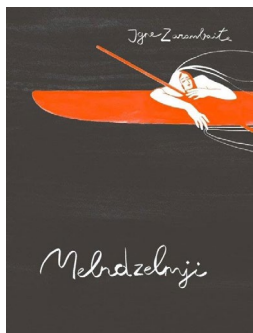
Esmu atgriezies pie vēsturiskās prozas lasīšanas, un jāteic, ka šī ir piemērota atgriešanās grāmata, jo žanrs ir labs, turklāt balstīts patiesos notikumos. Marta Hola Kellija ir amerikāņu rakstniece un žurnāliste, kura iepriekš veikusi izpēti un apceļojusi romānā aprakstīto notikumu vietas, lai labāk saprastu un attēlotu notikumu gaitu. Lai arī "Ceriņu meitenes" ir viņas pirmais romāns, vērtēju to kā izcilu. Joprojām apbrīnoju autores spēju tik viegli un aizraujoši rakstīt par smagiem notikumiem. Lasot grāmatu, mani pārņem dziļš līdzpārdzīvojums un skaudras sāpes, tomēr notikumu straujā attīstība un spriedze dzen lasīt tālāk.

Romānā savijušies triju sieviešu likteņi, kuras dzīvo vienā un tajā pašā laikā, bet dažādās valstīs. Karš katru no viņām pārsteidz atšķirīgos dzīves posmos: Karolīnai ir tuvu četrdesmit gadiem, viņa strādā Francijas vēstniecībā Amerikā; Kasja ir poliete, kurai tikko sācies pusaudža vecums un priekšā vēl visa neizzinātā pasaule, mīlestības ciešanas un jaunības trakums, savukārt Herta – jauna, vientuļa, bet pārlietu godkārtīga vācu ārste. Viņas visas pārsteidz karš, un katrai no viņām dzīve ir sagatavojusi citu stāstu. Jau uzsākot lasīt, kļūst skaidrs, ka šie atsevišķie stāsti un sieviešu ceļi kādā brīdī savienosies, paliek vien jautājums un intriga – kad, kā un kur?

Vairāk sižeta līniju atklāt nevēlos. Autores vēstījums ir gan spēcīgs, gan aizraujošs. Lasot šāda satura romānu mūsdienās, līdzpārdzīvojuma sāpes būtu vajadzējis līdzsvarot apziņai, ka aprakstītais ir no mums uz neatgriešanos aizgājusi pagātne. Jā, pirms 2022. gada 24. februāra, iespējams, tā arī notiktu. Diemžēl, šodienas realitāte ir cita. Un pēc izlasīšanas es nespēju nedomāt par šo grāmatu šodienas kontekstā.

Zarambaite, Inga. Melndzelmji.

Iesaka Madara Freivalde

Atslēgvārdi

lietuviešu stāsti jauniešiem;
jauniešu attiecību veidošana;
identitātes meklējumi

[https://www.janisroze.lv/
lv/jana-rozes-apgads/jra/
berniem-un-jaunusiem/
melndzelmji.html](https://www.janisroze.lv/lv/jana-rozes-apgads/jra/berniem-un-jaunusiem/melndzelmji.html)

Lasot šo jauniešiem adresēto grāmatu, atmiņā atausa mani vidusskolas laiki, un tas tikai apstiprina jau zināmo, ka vidusskolas posms jau pēc būtības ir nozīmīgs milzīgu izaicinājumu periods gan pašam jauniešim – sevis meklējumi, tikšanās ar draugiem, negribīgi lēmumi, stāstu piepušķošana, vēlme iederēties kādā no bariņiem, neticība jaunām draudzībām, jo īpaši ar pretējo dzimumu –, gan arī jauniešiem tuvajiem cilvēkiem. Šajā vecumposmā bērni ir jau teju pieauguši, tomēr vēl pilnībā neprot veidot savu dzīvi. Arī es vidusskolas laikā jutos nedaudz kā apmaldījusies, un tādi ir arī grāmatas “Melndzelmji” varoņi. Lai gan viņi ir it kā pilnīgi normāli klasesbiedri, kuri ieplānojuši vien ballīti nedaudz riskantā un neprognozējamā vietā, diemžēl – viss beidzas ar ļoti nelāgu negadījumu.

Stāsta galvenā varone ir sešpadsmitgadīgā Ana, kura kopā ar mammu un patēvu ir pārcēlusies atpakaļ uz vietu, kur dzīvoja jau bērnībā. Toreiz viņu sauca Anika. Vecāku šķiršanās, pārceļšanās uz citurieni un ilgas pēc mammas klātbūtnes un mīlestības meiteni tik ļoti iespaidoja, ka vēlāk Anika atgriezās dzimtajā pilsētā ar jaunu identitāti un ar cerību, ka neviens viņu neatpazīs, jo izmaiņas bija notikušas ne tikai izskatā, bet arī raksturā un uzvedībā. Bet vai savu agrāko “es” ir tik viegli mainīt?

Sīzeta līnijas brīžiem ir pretrunīgas, taču stāstā tās ļoti plūstoši savijas. Ballītē piedzīvotais un tā sekas ir visa stāsta caurviju tēma. Tomēr ar šiem notikumiem galvenie sīzeta notikumi nav izstāstīti, apjomā nelielajā grāmatā ietverta arī jaunu attiecību veidošanas tematika. Ana iepazīstas ar kādu puisi, kurš meitenei liek justies labi, turklāt ļauj nojaust viņa nevilto interesi. Galvenās varones emocijas grāmatā viņu ir teju vai

atkailinājušas, tās ir patiesas, un meitene no tām nebaidās. Brīžiem tās līdzinās vēlmei tikt saprastai un novērtētai.

Noslēpumainību grāmatā rada ūdens tēls – upe un plūdi, kuri caurvij visu stāstu. Ūdens darbībā iesaistās negaidot un paspīlgtina autorei vēstījumu.

Iesakot arī citiem jauno grāmatu, nozīmīgi šķiet piebilst, ka grāmatas galvenā varone vairākkārt apmeklē gan publisko, gan skolas bibliotēku – tur meitene jūtas droši.

Manuprāt, lietuviešu autore stāsts par jauniešiem uzrakstīts meistarīgi, un to var izlasīt vienā “elpas vilcienā”. Mākslinieces Ellas Mežules grāmatai veidotās ilustrācijas ir ļoti trāpīgas un lieliski atspoguļo notikumu būtību.

Grāmatas noformējums ir izcils savā vienkāršībā, un paredzams, ka būs saistošs arī jauniešu auditorijai. Izdevuma vizuālajā ietērpā izmantotās krāsas ir melnā un oranžā, kas lieliski atspoguļo grāmatas saturu – lai gan stāsts savā būtībā uzskatāms par drūmu, tomēr oranžie akcenti ievieš nelielu cerības staru, ka patiesībā viss nav tik melns, kā tas tiek pozicionēts.

Grāmatas sīzeta līnijas nedaudz sasaucas ar igauņu autorei Rēli Reinusas grāmatu “Mortens, Emīlija un zudušās pasaules”. Noteikti iesaku izlasīt abas grāmatas, kas ļaus labāk izprast mūsdienu jauniešus, viņu pasaules redzējumu un to, cik ļoti viņi ilgojas pēc tā, lai tiktu saprasti.

Kunnass, Mauri. 12 dāvanas Ziemassvētku vecītim.

Iesaka Līva Alksne

Atslēgvārdi

Ziemassvētku stāsti; somu bērnu stāsti

https://www.zvaigzne.lv/lv/gramatas/apraksts/203167-12_davanas_ziemassvetku_vecitim.html

Somu rakstnieks un ilustrators Mauri Kunnass ir ļoti ražīgs autors. Pirmā viņa grāmata izdota 1975. gadā, pirmā grāmata bērniem iznāca 1979. gadā, un kopš tā laika viņa roka un prāts radījuši vismaz 70 literārus ceļojumus (informācija no autora interneta vietnes). Par populārākajām tiek sauktas šī somu autora Ziemassvētku vecīša stāstu grāmatas, kas tulkotas 26 valodās. Kā nu šīs grāmatas nebūs populāras? Somiju taču savā ziņā dēvējam par Ziemassvētku vecīša dzimteni! Kurš gan cits labāk spēs vecīša leģendu nest bērniem un pieaugušajiem, ja ne somi, kura tēti iztiku pelnījis ar rotaļlietu gatavošanu?

Kunnasa stāstiem un ilustrācijām piemīt rotaļīgs humors, kas ļauj aizrautīgi atklāt aizvien jaunas detaļas katrā lasīšanas un skatīšanās reizē. Stāsti ir koši gan valodā, gan attēlu krāsās – pelēkums un mērenība nav šī rakstnieka garā. Interesanti, ka Ziemassvētku vecīša stāstu ilustrācijās ielikts daudz no paša autora bērniības. Kunnasa tēvs izgatavoja rotaļlietas, un viņa darbnīcā esot izskatījies līdzīgi, kā attēlots grāmatās par Ziemassvētku vecīša dzīvi.

Šobrīd latviešu valodā pieejamas sešas Kunnasa grāmatas, lielākā daļa no tām pirmoreiz tulkotas pēdējo triju gadu laikā. Trīs no grāmatām saistītas ar Ziemassvētku vecīša tematiku, bet pārējās ved kosmosa piedzīvojumā, stāsta par *draudzīgām šausmām* un caur rotaļām māca skaitīt no 1 līdz 20. Tikai viena no šīm grāmatām īpaša ar to, ka pirmo reizi latviešu valodā tulkota un izdota jau 1996. gadā, bet atkārtotu izdevumu piedzīvo 2022. gadā. Tādējādi "12 dāvanas Ziemassvētku vecītim" pie noteiktas paaudzes lasītāja atgriežas otro reizi, ļaujot šo stāstu

par labajiem darbiem pirmssvētku laikā iepazīt pavisam jaunā, pieauguša cilvēka skatījumā. Vēl jo īpašāk, ja šis jaunais skats vienlaikus tiek gūts caur bērna pirmo iepazīšanos ar šo grāmatu.

Grāmatas "Ziemassvētku vecītis" un "Ziemassvētku vecīša ziemas brīvdienas" ir vairāk izglītojošas, savukārt "12 dāvanas Ziemassvētku vecītim" drīzāk ir pamācība vecākiem – kā tvert lietas vieglāk, kā ar labdabīgu lēnprātību pieņemt to, kas citureiz liktu pieri pamatīgi saraukt dusmās.

Korvantunturos, kā allaž pirms svētkiem, darba pilnas rokas un rūķi skrien vienā skriešanā. Mazais rūķis Ville ir ļoti gādīgs – tieši 12 dienas pirms svētkiem viņš iedomājas, ka arī Ziemassvētku vecītis ir pelnījis iepriecinājumu un apņemas vecītim gādāt ko īpašu visas šīs līdz Ziemassvētkiem atlikušās dienas. Kā nu mazajam nebēdnim iet, kā neiet, lai mazie un lielie lasītāji uzzina paši. Bet skaidrs ir viens – mums ikvienam jānācās ar vieglumu uztvert mazās neizdošanās un ar pateicību pieņemt labi domāto – pat, ja tas nav noticis kā plānots.

Šī un pārējās Kunnasa Ziemassvētku vecīša notikumu grāmatas pavisam noteikti nav stāsti tikai bērniem. Tie ir teksti arī bērnu vecākiem – lai ģimene pabūtu kopā, lai ļautos svētku brīnumam un rastu iedvesmu uzturēt bērnos ticību brīnumainajam.

Sabaļauskaite, Kristina. Pētera imperatore II.

2. grāmata.

Iesaka Madara Stāde

Atslēgvārdi

lietuviešu vēsturiskā proza;
vēsturiskais romāns; Krievijas
karaļi un valdnieki; Katrīna I;
Pēteris I

https://www.diena.lv/raksts/kd/recenzijas/dveseles-skielesana.-kristinas-sabalauskaites-dilogijas-petera-imperatore_-otras-dalas-recenzija-14285989

Latviešu lasītājus nesen sasniedzis Kristinas Sabaļauskaites diloģijas “Pētera imperatore” otrais romāns. Šajā darbā autore turpina vēstījumu par Katrīnas I jeb Martas Skavronskas neparasto, sarežģīto dzīvesgājumu divās jau iepriekš iedibinātās laika plaknēs: tagadnē, kurā Katrīna ar katru stundu tuvojas savai aiziešanai mūžībā, un pagātnē, mirstošajai imperatorei vēl pēdējoreiz gremdējoties atmiņās. Ja iepriekšējais romāns bija saistīts ar atmiņām par jaunības dienu skaistumu un vienlaikus nedrošību, tad jaunajā darbā sniegts jau nobriedušas, daudz pieredzējušas varones arvien bezkaislīgākais vērtējums laikā, kad attiecības ar vīru, Pēteri I, pakāpeniski kļūst arvien atsvešinātākas. Briestošu dusmu un nesaskaņu fonā tiek definēta arī Katrīnas apņemšanās glābt no viņas vīra bargās tiesas iespējami vairāk savu pavalstnieku, lai gan šis mērķis ne vienmēr izrādās īstenojams. Tādējādi Sabaļauskaitei izdevies prasmīgi iezīmēt arī imperatores vietu uz 18. gadsimta Krievijas politiskās skatuves, vienlaikus saglabājot raitu un saistošu sižetu.

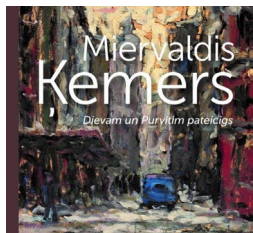
Romāna detalizētajos tērpu, arhitektūras un interjera aprakstos jūtamas autore bagātīgās zināšanas par mākslas vēsturi, turklāt liela daļa pat šķietami neticamu vai grotesku romāna notikumu balstīti pastāvošās liecībās vai dokumentos. Īpaši izteiksmīgi romānā atveidota Pētera I tūre Eiropā, kurā imperators paņēmis līdzī tikai visiznesīgākos galminiekus; šis notikums izvēršas par Austrumu un Rietumu mentalitāšu un kultūru sadursmi, kurā Pētera imperatore visai ironiskā veidā izrādās gandrīz pilnīgi bezspēcīga.

Tomēr, paraugoties cauri vēstures, politikas un mākslas slāņiem, savā būtībā šī romāna centrālā tēma ir laulība, vai, vēl konkrētāk – sievietes centieni rast savu vietu viņai nelabvēlīgā un neizdevīgā sistēmā, kurā aiz bailēm zaudēt imperatora labvēlību nav iespējams pat pienācīgi nodoties sērām par mirušajiem bērniem.

Par teksta atveidi dzīvā, bagātā lietuviešu valodā, kas precīzi papildina sižeta notikumu radīto noskaņu, īpašu atzinību pelnījusi romāna tulkotāja Dace Meiere.

Miervaldis Ķemers. Dievam un Purvītim pateicīgs.

Iesaka Ingrīda Peldekse

Atslēgvārdi

Miervaldis Ķemers; Vilhelms Purvītis; Latvijas Mākslas akadēmija; glezniecība; ainavists; teoloģija

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/maksla/tukuma-izstaditi-gleznotaja-un-macitaja-miervalza-kemera-makslas-darbi.a443964/>

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/makslinieks-miervaldis-kemers-gan-atzits-gan-nogrusts-nolieguma-a170264/>

Apgādā "Zinātne" izdotā teologam un gleznotājam Miervaldim Ķemeram (1902–1980) veltītā monogrāfija paver daudzpusīgu ieskatu šīs 20. gadsimta neordinārās personības dzīvē un radošajā darbībā. Grāmatai ir trīs daļas. Pirmā no tām veltīta izdevuma sastādītāja Dr. habil. Art. Ojāra Spārīša redzējumam par mākslinieka dzīvi un radošās darbības kontekstu, to papildina Signes Irbes vēstures avotos un mākslas darbu analīzē balstīts pētījums; otrajā daļā Irbes paveiktais ietver gleznu reprodukciju izlasi (par laikposmu no 1940. līdz 1960. gadam), savukārt trešā daļa veltīta paša mākslinieka, vienlaikus arī mācītāja, autobiogrāfiskām piezīmēm. Tajās autors fiksējis gan sadzīviskas ainas, gan filozofiskus vispārīnājumus, dalās iespaidos par mākslas dzīvi, studijām Latvijas Mākslas akadēmijā un savu pedagoģu Vilhelmu Purvīti.

Luterāņu mācītāja un gleznotāja Ķemera radošajā ceļā netrūkst 20. gadsimtam raksturīgo vēsturisko satricinājumu, tostarp latviešu bēgļu gaitu Sibīrijā Pirmā pasaules kara laikā. Pēc ģimenes atgriešanās Latvijā 1921. gadā Ķemers studējis jaundibinātajā LELB Teoloģiskajā institūtā (1924–1929), un gadu vēlāk ticis ordinēts par luterāņu mācītāju, lai kalpotu dažādās draudzēs līdz pat 1964. gadam.

Sibīrijā aizsāktais jaunrades ceļš ar pirmo izstādi Petropavlovskā 1919. gadā ievirzīja Ķemeru mākslas jomā arī pēc atgriešanās Latvijā. Tādējādi likumsakarīga šķiet viņa Rēzeknē notikusī iepazīšanās ar Purvīti, asistējot plenēros (1927–1928) un pamazām kļūstot par vecmeistara uzticības personu. Pēc desmit gadiem sekoja studijas Latvijas Mākslas akadēmijā (1938–1947) Purvīša Dabasskatu darbnīcā (līdz 1944. gada

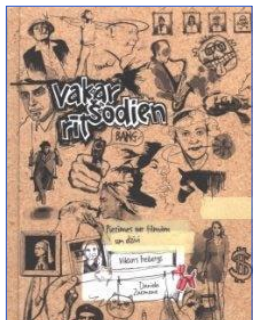
rudenim) un Ģederta Eliasa Stājglezniecības darbnīcā. Latvijas mākslas reljefā ainavists Ķemers ir piedzīvojis gan kāpumus, gan kritumus, un šī grāmata ir apliecinājums viņa kalpošanai mākslai un Dievam.

Grāmatā izmantoti attēli un dokumenti no Ojāra Spārīša, Signes Irbes un citu privātpersonu krājumiem, no Sv. Trīsvienības draudzes arhīviem un Latvijas Nacionālā arhīva, kā arī no muzeju un bibliotēku krājumiem.

Miervalža Ķemera 120 gadu atceres gada ievadā Tukuma Mākslas muzejā 2022. gada februārī tika atklāta personālizstāde "Ķemers no Ķemeriem", kas bija skatāma līdz maija vidum.

Freiberģs, Viktors, Zacmane, Daniela. Vakar, šodien, rīt. Piezīmes par filmām un dzīvi.

Iesaka Emīls Rotgalvis

Atslēgvārdi

pasaules kino; izcilas filmas; dienasgrāmatas

<http://aminori.lv/gramatu-veikals/vakar-sodien-rit/>

<https://satori.lv/book/vakar-sodien-rit>

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/iznak-viktora-freiberga-un-danielas-zacmanes-filmu-dienasgramata-vakar-sodien-rit.a465510/>

Pēc dziļi personiskās debijas ar grāmatu "Kinomāna slimības vēsture" (2019) un radoša turpinājuma esejskajā "Viktora otrā grāmata" (2021), kinozinātnieks un Latvijas Universitātes docents Viktors Freibergs pirms aiziešanas mūžībā šī gada jūlijā pabeidza filmu pasaulē būtisku autordarbu kopu – triloģiju. Tās noslēgums ir kopdarbs ar viņa kādreizējo studentu – radniecīgu kino mīlošu dvēseli – Danielu Zacmani. Tās ir dienasgrāmatu formāta atziņas par spilgtiem dažādu gadu kinodarbiem ar nosaukumu "Vakar, šodien, rīt", kura nodēvēta pirmās tajā minētās filmas – režisora Vitorio De Sika 1963. gada darba "Ieri, ogji, domani" – vārdā. Šī, tāpat kā daudzas citas grāmatā aprakstītās kinolentes, man bija sveša, tomēr tas ir lielisks iemesls paplašināt savus kino *apvāršņus*. Nereti, lasot filmu un seriālu aprakstus, sajutos kā studiju laikos, apmeklējot Freiberga lekcijas Latvijas Universitātē – lai gan tiek apskatīts man, iespējams, svešs kinodarbs un *pa ausu galam* dzirdēti aktieri vai režisori, tik un tā ir bezgala interesanti. Īpaši jau tāpēc, ka īstenu *kinomānu* stāstījums spēs aizraut un ieinteresēt neatkarīgi no žanra vai sižeta. Brīžiem pasmaidīt liek arī vienkāršas dzīves patiesības, piemēram, ka "bērnībā iemīļotām filmām ir spēcīgas aizsargbruņas, tāpēc par tām domāt kritiski ir neiespējami".

Protams, aprakstītas arī zināmākas filmas, piemēram, Kristofera Nolana *Tenet*, "Džezā tikai meitenes" vai Džona Kārpentera klasika "Halovīns". Jaunāko kinodarbu aprakstīšanu dienasgrāmatā vairākkārt uzņēmusies Zacmane. "Bloknoti domāti tāpēc, lai katrs tajos pierakstītu klāt to, kas šķiet svarīgs viņam personīgi," tāpēc ieraksti nav grupēti vai secīgi; tiek lēkāts no visu parodijfilmu parodijfilmās "Lidmašīna!" līdz, piemēram,

meksikāņu režisora Alfonso Kurarona garadarbiem un 20. gadsimta 80. gadu franču kinodarbiem. Kopumā grāmatā apskatītas aptuveni 200 filmas.

Jāsecina, ka "Vakar, šodien, rīt" man šķiet daudz veiksmīgāks un daudzpusīgāks interesanta kino raksturojums, nekā ik pa laikam no jauna izdotās "100 izcilāko filmu" izlases. Tiek aprakstīts ne tikai vēsturiski nozīmīgs vai izcils jaunais kino, bet brīžiem autori mēdz *apstāties* un novērtēt arī kaut ko ne tik spožu. Jā, varbūt Mārtina Skorsēzes "Īrs" nestāv klāt režisora agrāko gadu daiļradei, taču kāpēc neuzrakstīt arī par to? Gluži tāpat kā mēs savā plānotajā mēdzam ierakstīt arī kaut ko ikdienišķu un mazsvarīgu, varbūt pat kaut ko, kas licis vilties.

Katru ierakstu papildina ilustrācijas, kas liek aizdomāties, cik izklaidējošs radošais process bijis grāmatas māksliniekam. Šķiet, viņam tikusi dota pilnīga brīvība *skricelēt*, kaut ko *ielīmēt* (piemēram, 10 mārciņu banknoti), *pārzīmēt* filmu kadrus. It kā nejauši vai nenozīmīgi zīmējumi šo grāmatu dara dzīvu, un tas ļauj domāt, ka atskaties uz kāda pērnā gada plānotāju, kas pierakstīts gandrīz pilns. Interesanti ar šo grāmatu iepazīties tieši gadumijā, kad aktīvi tiek iegādāti jaunā gada plānotāji un kalendāri, un te nu rokā ir viens, kurā gadam jau *izskriets* cauri. Un tomēr – ne visas lappuses ir aizpildītas, tāpēc lasītājs var kļūt arī par līdzautoru un filmu sarakstu papildināt atbilstoši savai kinoskatītāja pieredzei.

Grols, Deivs. Stāstnieks: stāsti par dzīvi un mūziku.

lesaka Lauma Remese

Atslēgvārdi

rokmūzikas vēsture; atmiņu stāsti; slavenu mūziķu skatuves gaitas un privātā dzīve

<https://izdevniecibahelios.lv/gramatas/deivs-grols-stastnieks/>

<https://www.davegrohlstoryteller.com/>

Savas dzīves stāstus grāmatā apkopojis mūziķis – bundzinieks, ģitārists un amerikāņu rokgrupas “*Foo Fighters*” līderis un dziesmu autors Deivs Grols (*Dave Grohl*), kurš, izrādās, ir ne vien talantīgs sava aroda meistars, bet arī lielisks stāstnieks. Nebeigdams apbrīnot pasauli un dzīvi, Grols ar lielu mīlestību stāsta par savas karjeras gaitām, sākot ar sapni par dzīvi mūzikā, pašmācības ceļā apgūto instrumentu spēli, grūto sākumu, iekļaušanos mūzikas pasaulē, līdz iegūtajām *Grammy* balvām, uzstāšanās reizei ASV prezidenta inaugurācijā un pārpildītajiem stadioniem grupas koncerttūrēs visā pasaulē.

Šī grāmata ir domāta ikvienam, kurš kaut reizi ir baudījis grupas “*Foo Fighters*” koncertu dzīvajā izpildījumā. Un ne tikai – tie, kuri plašo mūzikas pasauli sāka iepazīt 20. gadsimta 90. gadu sākumā (īpaši paaudze, kuru dēvē par *mileniāļiem*), noteikti ir dzirdējuši par amerikāņu kulta grupu “*Nirvana*”, taču tikai retais zina, ka grupas bundzinieks un slavenā Kurta Kobeina (*Kurt Cobain*) līdzgaitnieks bija neviens cits kā šīs grāmatas autors. Pēc grupas “*Nirvana*” izjukšanas Grols 1994. gadā nodibināja pats savu grupu, kuras savdabīgo nosaukumu radīja, iedvesmojoties no noslēpumainās debesu ķermeņu pasaules (Otrā pasaules kara laikā ASV Gaisa spēki par *foo fighters* dēvēja neidentificētus debesīs lidojošus objektus).

Stāsti par mūziku sākas ar atmiņām par džeza mūzikas zvaigznēm, kuru koncertus autors bērnībā apmeklēja kopā ar mammu, vēlāk – virzīšanos pretī mūziķa karjerai, pievienojoties grupām “*Scream*” un “*Nirvana*”. Autors sirsnīgi stāsta par piedzīvotajiem notikumiem, izceļot mūzikas rakstīšanu, pasaules

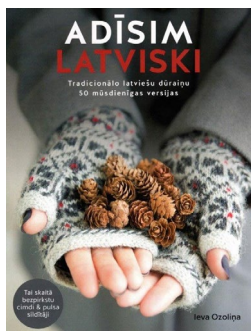
koncerttūres, kā arī notikumus, kuri mainījuši viņa dzīvi – pirmās un vienīgās sitaminstrumentu nodarbības, uzstāšanos Baltajā namā, meitu piedzimšanu un citus. Atmiņās svarīga vieta atvēlēta arī draugiem – leģendārās grupas “*The Beatles*” mūziķim Polam Makartnijam (*Paul McCartney*), kurš laika gaitā no elka kļuvis par Grola ģimenes draugu, kā arī citām pasaules un mūzikas slavenībām. Grāmatā atklāta ciešā draudzība starp Grolu un “*Foo Fighters*” bundzinieku Teiloru Hokinsu (*Taylor Hawkins*), kura dzīve aprāvās 2022. gada sākumā, uz nenoteiktu laiku apturot arī grupas vispasaules koncerttūri.

2021. gadā grupa “*Foo Fighters*” uzņemta rokmūzikas vēsturei un izcilākajām personībām veltītajā Rokenrola slavas zālē. 31 reizi grupa bijusi nominēta prestižajai *Grammy* balvai, iegūtas 15 balvas, tādējādi grupas līderim varētu būt attaisnojams stāstījumā (un arī dzīvē) kļūt kaut nedaudz arogantam, taču tā vietā Grols uz savu dzīvi mūzikā atskatās ne vien ar milzīgu savīļņojumu, bet arī nepārejošu izbrīnu un pateicību – ne velti viņu mēdz dēvēt par “jaukāko puisī rokmūzikā”. Grola aizrautība un enerģija iedvesmo un tā vien mudina blakus lasāmvielai atkal un atkal atskaņot kādu no grupas mūzikas vai koncertierakstiem.

Grāmatas oriģinālversiju (“*The Storyteller : Tales of Life and Music*”) grāmatmīļu vietnē *Goodreads* novērtējuši jau 75 000 lasītāju (grāmata pirmo reizi (angļu valodā) izdota 2021. gada oktobrī). Angliski izdevums pieejams arī audio versijā.

Ozoliņa, Ieva. Adīsim latviski: tradicionālo latviešu dūraiņu 50 mūsdienīgas versijas, tai skaitā bezpirkstu cimdi & pulsa sildītāji.

Iesaka Zane Bondare

Atslēgvārdi

latviski rotājumi un elementi; adīšana; dūraiņi; bezpirkstu cimdi; pulsa sildītāji

<https://www.madris.v/?&s=1281944663&act=a&id=401>

www.hobbywool.com

Adīšanas entuziastes un vilnas koncepta veikala *Hobbywool* īpašnieces Ieva Ozoliņas grāmatas par dūraiņu adīšanu un to rakstiem līdz šim bija lasāmas citās valodās, bet ne latviešu. Beidzot šoruden izdevniecību un bibliotēku plauktus papildinājis izdevuma tulkojums latviešu valodā. Ar grāmatā iekļautiem daudzveidīgiem cimdu rakstiem tas iepriecinās ne vien pieredzējušus adītājus, bet arī iesācējus, kuri izdevumā atradīs detalizētas cimdu adīšanas pamācības.

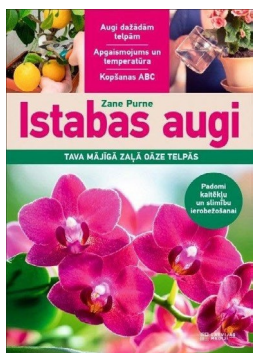
Pirms adīšanas uzsākšanas autore lasītājus iepazīstina ar dažiem no latviešu cimdu rakstos biežāk izmantotajiem simboliem, iesaka, kādu dziju un adāmadatas izmantot, min, kādi piederumi vēl nepieciešami veiksmīgam adīšanas procesam, un paskaidro, kā pareizi nolasīt tehnisko zīmējumu. Grāmatas nākamās lappuses lasītāju aizved pie modeļu nosaukumiem, to adīšanas instrukcijām, tehniskajiem zīmējumiem un modeļu fotogrāfijām. Kopumā grāmatā iekļauti piecdesmit latviskos rakstos balstīti modeļi no grāmatas autore kolekcijas.

Lai gan ziemas saulgrieži jau aiz muguras, pārsteigumu un dāvanu laiks turpinās. Kāpēc gan lai tie nebūtu paša rokām adīti un dāvēti "Ziemas brīvdienu dūraiņi", "Ziemassvētku zvaigžņu pulsa sildītāji" vai "Ledus puķu bezpirkstu cimdi", kas sasildīs tuvinieku sirdis un rokas? To adīšanas instrukcijas atradīsiet grāmatā.

No angļu valodas tulkojusi Vita Aišpure;
dizainere Sema Stedone.
Rīga: Madris, 2022. 127 lpp.
ISBN 9789984313535.

Purne, Zane. Istabas augi: tava mājīgā zaļā oāze telpās.

Iesaka Zane Bondare

Atslēgvārdi

telpaugu raksturojums;
telpaugu audzēšana un kopšana; telpaugu izvēle pēc tiem raksturīgām iezīmēm; telpaugu izvēle konkrētām telpām

<https://veikals.latvijamediji.lv/shop/product/1778>

Grāmata "Istabas augi: tava mājīgā zaļā oāze telpās" būs vērtīgs informācijas ieguves avots ikvienam, kurš audzē vai vēl tikai plāno audzēt istabas augus. Izdevuma autore ir Nacionālā Botāniskā dārza oranžērijas vadītāja Zane Purne. Grāmatas priekšvārdā viņa norāda, ka lasītājs izdevumā gūs informāciju gan par telpaugu izvēli, gan to kopšanas nosacījumiem. Izdevuma pirmajā nodaļā raksturoti dažādi telpaugi un iezīmēta to audzēšanas vēsture Latvijā. Otrajā nodaļā stāstīts, kuri no telpaugiem priecē mūs ar ziediem konkrētos gada mēnešos. Savukārt trešajā nodaļā istabas augi iedalīti grupās, proti, telpaugi raksturoti pēc tiem piemītošajām iezīmēm. Piemēram, nosaukti telpaugi ar patīkamu ziedu smaržu vai, gluži pretēji, – ar nepatīkamu aromātu; augi ar ārstniecisku iedarbību; augi ar ēdamiem augļiem; augi, kurus neizvēlēties, ja mājās brīvi pārvietojas mājdzīvnieki u.c. Minēti arī augi, kuri īpaši priecēs Ziemassvētku laikā. Autore norāda, ka visatbilstošākā Ziemassvētku noskaņojumam ir dažādlapu araukārija, kuru mēdz dēvēt arī par istabas eglīti. Nākamajā – ceturtajā nodaļā – izklāstīti dažādi augu audzēšanas paņēmieni. Aprakstīta augu audzēšana ziemas dārzos jeb oranžērijās; florārijos (sukulentu kompozīcijas stikla traukos); *bonsai* (tulkojumā no japāņu valodas – augšpodā) un mākslīgi veidoto miniatūro telpaugu audzēšana. Par telpaugu izvēli konkrētas funkcionalitātes telpām lasāms piektajā nodaļā, kurā norādīts, kādi augi piemēroti darba telpai, atpūtas zonai, virtuvei, guļamistabai, bērnistabai un pat vannasistabai. Stādu izvēles, stādīšanas un kopšanas padomi sniegti sestajā nodaļā. Grāmatu, kuras tekstu caurvij bagātīgs attēlu klāsts, noslēdz alfabētiskā secībā kārtots biežāk audzēto telpaugu

raksturojums. Šie telpaugi apskatīti pēc sekojošiem kritērijiem: izskats, augšanas un kopšanas prasības, pavairošana; norādīti arī konkrēto sugu apdraudošie kaitēkļi un slimības (ja tādas ir raksturīgas).

Lielā smaržu grāmata: smaržmīļiem visā pasaulē.

Iesaka Zane Bondare

Atslēgvārdi

smaržas; smaržu izejvielas;
smaržu ražošana un
izplatīšana; parfimēra
profesija; parfimērijas vēsture

<http://aminori.lv/gramatu-veikals/liela-smarzu-gramata/>

Populārzinātnisks izdevums "Lielā smaržu grāmata: smaržmīļiem visā pasaulē" soli pa solim vilina smaržu valstībā. Smaržas lietotas jau kopš civilizācijas pirmsākumiem, tādēļ grāmatas autori cauri laikiem atskatās arī pavisam senā pagātnē, ar smaržu stāstu aizvedot lasītāju līdz mūsdienām. Grāmatas papildinātais izdevums latviski tulkots no angļu valodas, savukārt tās pirmizdevums 2018. gadā iznācis franču valodā. Vienpadsmit nodaļās strukturētais saturs sniedz atbildes uz daudziem ar smaržu ražošanu un lietošanu saistītiem jautājumiem. Minēšu vairākus no tiem. Pirmkārt, runājot par smaržu, svarīgi saprast kā *darbojas* mūsu oža – pirmajā nodaļā lasāms šī jautājuma izklāsts. No kādām sastāvdaļām tiek radītas smaržas, kuros reģionos un kā iegūst to izejvielas? Lasītājs uzzinās, ka pārsvarā smaržu radīšanai tiek izmantotas dabiskās izejvielas, kuras lielākoties iegūstam no aromātiskiem augiem. Šo dabisko izejvielu ieguves vietas norādītas grāmatā iekļautajā kartē. Piemēram, Eiropā smaržu dabiskās izejvielas pārsvarā tiek iegūtas Francijā un Itālijā. Jāmin gan, ka dabiskās smaržu izejvielas tiek iegūtas ne tikai no augu valsts: arī dzīvnieku izcelsmes vielas mēdz tiek iekļaut smaržu receptūru sastāvā. Savukārt 19. gadsimta beigās, kas tiek uzskatītas par modernās parfimērijas laikmeta sākumu, smaržu radīšanā sāk izmantot arī sintētiskās sastāvdaļas, kurām grāmatā veltīta atsevišķa nodaļa. Lai ideju par smaržu pārvērstu izsappnotajā aromātā, pie darba jāķeras parfimēram jeb parfīmu radītājam. Grāmatā sniegts ieskats arī parfimēra profesijā – kas jāapgūst, lai kļūtu par parfimēru; kādas ir parfimēru specializācijas; kāda ir parfimēra darba diena un darba vide? Lasītājs uzzinās arī to, kā norit smaržu ražošanas

process, kā smaržas sasniedz pircēju jeb kā tās tiek izplatītas un kas ir neatkarīgā parfimērija. Līdzās atbildēm uz šiem un citiem jautājumiem sniegti arī praktiski padomi ikvienam, kurš lieto smaržas. Piemēram, ko varam izlasīt uz kastītes, kurā iepakota smarža? Kā tās pareizi uzglabāt? Grāmatas noslēdzošajās lappusēs minēti arī citu grāmatu nosaukumi un interneta vietnes, kas ļaus izzināt smaržu pasauli, kā arī norādītas saites uz publisku un profesionālu pasākumu tīmekļvietnēm. Autori norādījuši un aicina apmeklēt populāras ar smaržu pasauli saistītas vietas. Tā, piemēram, atrodoties Francijā, ieteikts apskatīt 1990. gadā dibināto "Osmotēku", kas ir pirmais un vienīgais smaržu arhīvs pasaulē, kā arī muzejus – Starptautisko parfimērijas muzeju un Parfīmu muzeju.